

REDACTIE

E. HEIMANS, Amsterdam en JAC. P. THIJSSSE, Bloemendaal.

ADRES DER REDACTIE:

E. HEIMANS, PL. MUIDERGRACHT 55.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

DE TROMPETBOOM.

Wie den naam nooit gehoord heeft, kent toch den boom wel. Hij is tegenwoordig bijna in alle parken en ook in tuinen van eenigen omvang te vinden.

Toch is 't best mogelijk, dat de eigenaar van den tuin en de trouwe bewandelaar van 't park niet weten, dat zij zoo'n Catalpa rijk zijn; maar dan is 't of een jong boompje, of de Catalpa is een heester gebleven, doordat de standplaats niet voor hem geschikt was. Maar in de meeste gevallen schiet een trompetboom ongelooflijk snel omhoog, als hij maar eerst over de gevaarlijke jeugdijaren heen is, en zorgt dan wel, dat hij in 't oog valt ook.

In 't winterkleed zou men hem uit de verte nog voor een esch, een walnoot of een hemelboom kunnen aanzien, maar zoodra de bladeren komen, vertoont de trompetboom zijn eigen aard.

Die vreemde tint, bruinpurper met een blauwe pruimkleurige gloed er over heen, hebben geen andere jonge bladeren. Lang houden ze die kenmerkende kleur evenwel niet, het groen dringt door; maar de jonge volgende bladeren zijn weer bruin-purper en liggen zoo dicht op de volwassen, dat de catalpa-kleur juist daardoor goed in 't oog valt.

Dat de kleine jonge bladeren zoo mooi regelmatig en plat op de oudere groene liggen, wordt weer veroorzaakt door den blad- en knopstand. In de meeste gevallen staan de knoppen twee aan twee

tegenover elkaar, maar heel vaak ook geeft de Catalpa een bij boomen zeer zeldzamen blad- en knopstand te zien. De bladeren staan dan in kransen van drie of nog zeldzamer van vier op een hoogte om den tak; daarbij zijn de leden tusschen twee knoppen bij het botten nog zeer kort, het gevolg is, dat de jonge bruine bladeren als een sierlijk rozetje op de oude groene kameraden komen te liggen.

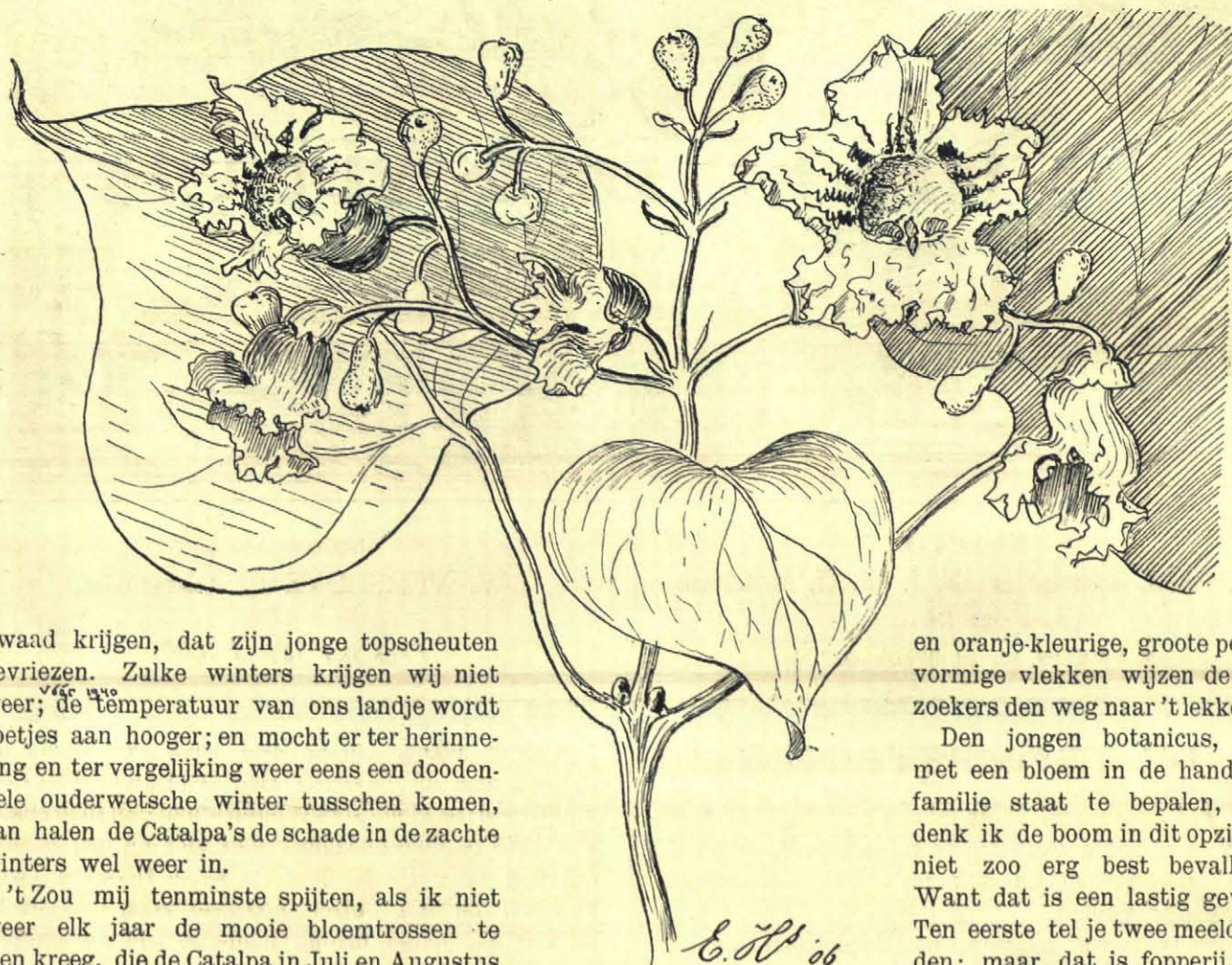
'k Wou, dat ik 't hier even met een paar kleurtjes kon aanduiden, dan wed ik, dat de meeste lezers zouden zeggen: „Is dat een trompetboom? Die staat in den tuin hiernaast, hierover op de weg naar mijn kantoor, in 't park, in den schooltuin en in 't bosch.” Want Catalpa's staan overal; verwilderd heb ik ze ook al aangetroffen. Maar is 't met 't vormen van jonge bruine blaadjes gedaan, en zijn alle bladeren groot en is de plant nog te jong of te zwak om te bloeien, dan houdt menigeen hem voor een grootbladige linde.

Nu kan een linde groote bladeren krijgen, vooral de waterloten en de wortelscheuten, maar zoo groot als een Catalpa toch maar zelden. Dat zijn haast parasols, wat de groote betreft, maar de vorm er van is meestal te hoekig en de punt te lang en te spits, om ze met een parasol te vergelijken.

Catalpa is van Noord-Amerikaanschen oorsprong; de soort, die tot voor korten tijd gewoonlijk gekweekt werd, is uit Illinois en de staten ten zuiden er van afkomstig. Daardoor kan de boom

niet best tegen de koude; en als 't harder en langer vriest, dan 't in de laatste vijf jaren gedaan heeft, kan een *Catalpa bignonioides* 't wel eens zoo te

richting tevens. Ook is een bloem van een trompet-boom bijna dubbel zoo groot. Het honingmerk vooral is bijzonder fraai van teekening; fijne roode aderen

Trompetboom in bloei.

kwaad krijgen, dat zijn jonge topscheuten bevroren. Zulke winters krijgen wij niet weer; de ^{vroor}temperatuur van ons landje wordt zoetjes aan hooger; en mocht er ter herinnering en ter vergelijking weer eens een doodenkele ouderwetsche winter tusschen komen, dan halen de *Catalpa*'s de schade in de zachte winters wel weer in.

't Zou mij tenminste spijten, als ik niet weer elk jaar de mooie bloemtrossen te zien kreeg, die de *Catalpa* in Juli en Augustus gaat vertoonen aan ieder, die er op let.

Ze zijn des te meer welkom, omdat het de laatste boom is die bloeit (*Hibiscus* en *Klimop* niet medegerekend).

In 't Koninklijk Park op 't Loo staat een buitengewoon mooie *Catalpa*, maar deze week zag ik er in Bussum aan den Hilversumschen straatweg een die er op een vijftig meter afstand uitzag als een flinke kastanje in vollen bloei; wie van trompet-boomen niet af weet, zou inderdaad kunnen meenen, dat hij een kastanje voor de tweede maal in bloei aantreft. Zoo veel lijken de bloemtrossen van onze *Catalpa* in grootte, vorm en kleur op de heerlijke pyramides van de wilde kastanje.

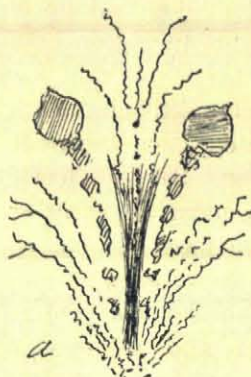
Van verre altijd; van nabij bezien is een enkele bloem van een *Catalpa* veel mooier van vorm, van kleur en van in-

en oranje-kleurige, groote peer-vormige vlekken wijzen de bezoekers den weg naar 't lekkers.

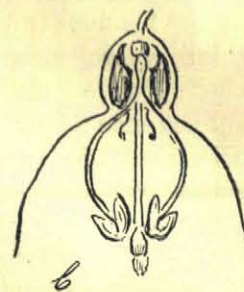
Den jongen botanicus, die met een bloem in de hand de familie staat te bepalen, zal denk ik de boom in dit opzicht niet zoo erg best bevallen. Want dat is een lastig geval. Ten eerste tel je twee meeldraden; maar dat is fopperij, er zitten er nog een paar, die niet vruchtbaar zijn en door

draadjes zijn vertegenwoordigd, al of niet met een loos helmknopje.

Toen ik de bloem voor 't eerst wilde determineeren, heeft de stamper mij parten gespeeld. 'k Trof het dat de twee lipjes van den stempel in een bloem wijd uiteen stonden, in een andere bloem daarentegen stijf tegen elkaar waren geplakt. Wacht, dacht ik, daar heb je het *Mimulus*-geval. Een prikkelbare stempel! Eventjes probeeren met een grassprietje in plaats van met een bijentong; jawel de klep slaat dicht. Ook de heele bloem heeft wel iets van een maskerbloem en in 't algemeen van een leeuwenbek-achtige bloem ook. De bladstand tweeaan twee, alles klopt, het zal er een zijn van dezelfde familie als de maskerbloem en 't kittelig zijn van den stempel is een familietrek; op-

't Honingmerk.

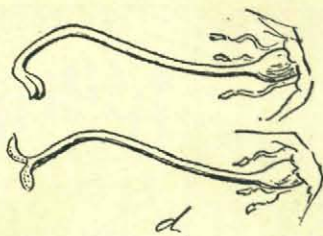

Bloem in doorsnede, met open stempel.

zoeken bij Scrophularineeën; zoo heetten ze toen nog.

Maar mis; bij de heele familie was geen enkele boom te vinden. Mijn biologisch kenmerk liet mij in den steek, het was voor de systematiek, voor de natuurlijke bijeenhoorigheid niets waard; voor mij in dien tijd een groote teleurstelling. Want ik meende, dat zulk een zeldzaam en treffend feit als 't dichtklappen van de twee stempelslippen om eigen bestuiving te voorkomen, dat toch bij die twee verschillende planten met bijna gelijkgevormde bloemen op te merken viel, minstens even goed op familiebetrekkingen wees als een onderstandig vruchtbeginsel of een vergroeide kelk.

Die nietigheid van biologische kenmerken heeft mij langer verdrotten dan noodig was. Had ik toen maar een beetje verder gekeken dan mijn neus lang is. Vlak naast de Leeuwenbekjes-familie staat in de leerboeken de nauw daarmee verwante familie der Bignoniaceeën en daartoe behooren de Catalpa's. En in Kerner's „Pflanzenleben“ wordt de trompetboom gewoon tot de Leeuwenbek-familie gerekend. Ook de Incarvillea, die ik verleden in *D. L. N.* geteekend en beschreven heb, behoort tot de familie der Bignoniaceeën, en die heeft net zoo'n merkwaardig prikkelbaren stempel. De biologie heeft 't dan toch niet altijd mis.

Open en gesloten stempel.

Ik weet niet, welke bij of hommels of vlinder bij ons de mechaniek van een Catalpabloem zoo kan doen werken, dat de bestuiving geschiedt, zooals 't behoort. Wel heb ik er aardhommels op gezien, maar de bloemen hangen hoog. Misschien is er ook nog een inrichting, die ten slotte zelfbestuiving mogelijk maakt, want er komen bij ons vruchten aan; net buitengewoon lange en dunne snijboonen. In 't Oosterpark te Amsterdam hadden ze verleden jaar een lengte van 3 dM. en zaten vol gevleugelde zaden.

't Kan ook best zijn, dat onze gewone bijen en hommels bij de kruisbestuiving bevruchting veroorzaken. In de bloem rechts (die ik er op mijn woord, niet zoo maar geteekend heb, doch trouw naar de natuur) ligt de stempel open, 't is of de bloem de tong uitsteekt; komt er nu een hommels en gaat hij volgens de aanwijzing van 't honingmerk te werk, dan marcheert hij over den stempel en de meeldraden heen; hij raakt met zijn buik of een ander lichaamsdeel den stempel, die klapt dadelijk

pot-dicht. Kwam die hommels nu bij toeval van een andere Catalpa-bloem en had hij tevens stuifmeel aan zijn buik, dan is de bloem legitiem bestoven en zal heel waarschijnlijk in een 3 dM. lange zadenrijke vrucht veranderen, die op 't laatst net zoo purper-pruim-blauw wordt als de jonge bladeren.

Kwam die hommels in kwestie niet juist uit een andere Catalpa-bloem, of droeg hij geen stuifmeel daaruit in zijn pels, dan is de stempel dichtgeklapt maar de bloem onbestoven. Gaat de verzadigde hommels heen, dan neemt hij uit de meeldraden wel stuifmeel mee aan zijn buik of lenden, maar dat *eigen* stuifmeel kan nu niet op den *eigen* stempel komen want die is *gesloten*; zelfbestuiving dus uitgesloten.

Gaat (nieuwe onderstelling) onze zelfde visite-hommels nu een bezoek brengen bij een andere trompet-bloem, dan brengt hij daar wellicht, of liever waarschijnlijk, stuifmeel op den gapenden stempel.

En de eerste, de, laten we zeggen, onbevredigde bloem? Die heeft na 7 à 8 minuten wachters de stempel opnieuw geopend voor 't geval dat er een beter „onderlegd“ bezoeker mocht landen. Dat doet een Catalpa-bloem 3 à 4 maal achter elkaar, probeer 't maar; geeft ge den stempel evenwel stuifmeel van een andere Catalpa te likken, dan doet hij den bek niet weer open. Hij heeft zijn zin en genoeg.

Dat is allemaal niets meer dan een gissing en een onderstelling; 'k heb nooit van zoo nabij 't bijenbezoek waargenomen; maar 't is een onderstelling gegrond op een inrichting, welke zeer veel overeenkomst heeft, bijna volkomen gelijk staat met die van de Maskerbloem, waar ik honderden malen 't bijenbezoek aandachtig heb waargenomen.

Als er bij ons nog wat meer Catalpa's worden geplant, zou 't waarnemen gemakkelijker vallen. Voor boomen langs den gracht en den weg is de gewone soort wat koukleumerig. Maar er is een ander en nog mooier en groter soort uit Noorderlijker Staten van Amerika ingevoerd. *Catalpa speciosa*, de prachtige Trompetboom, dat is er een, dien een kou van 26° C. ongedeerd laat en die wat eerder blad krijgt; en nog wel blad dat niet onaangenaam riekt zooals dat van de gewone soort en die wat eerder bloeit en zijn vruchten rijpt ook.

Als ik er een tuin naar had, zou ik wel zorgen dat er zoo'n Pracht-Catalpa in kwam; een boom met zulke merkwaardige bloemen hoort in den biologischen tuin, al neemt hij wat veel licht en ruimte in beslag.

E. HEIMANS.

